

КАФЕДРА ТЕОРІЇ МУЗИКИ

Гармонія

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітньо-професійна програма

«Бакалавр»
025 «Музичне мистецтво»
«Музичне мистецтво»
Музикознавство

Курс	1,2
Семестр	2, 3, 4

Статус

Обов'язкова

ECTS	11
Годин	330
Лекції	54
Семінари	54
Індивідуальні заняття	74
Самостійна робота	148

Форма контролю

Залік, іспит

Інформація про викладачів

ПІБ	Бондаренко Тетяна Олександрівна, професорка кафедри теорії музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0003-1737-5928
e-mail	bond.0902@gmail.com
ПІБ	Івко Анна Валеріївна, кандидатка мистецтвознавства, старша викладачка кафедри теорії музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=nxPeB1cAAAAJ
e-mail	anna.ivko@gmail.com
ПІБ	Самохвалов Віктор Якович кандидат мистецтвознавства, професор кафедри теорії музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс гармонії є одним з фундаментальних в системі підготовки студентів історико-теоретичного факультету мистецьких закладів вищої освіти. Він розрахований на три семестри і складається з двох частин – теоретичної та історико-стильової, які викладаються, відповідно, у 2-му та 3-4-му семестрах. Необхідною складовою курсу є курсова робота, яка має комплексний характер і пов'язана з використанням набутих знань, умінь і навичок зі спеціальних дисциплін (власне гармонії та інших предметів музично-теоретичного, музично-історичного, загально-естетичного циклів).

Специфікою курсу є спрямованість на пізнання основ складного багатоголосного феномену музики та вивчення гармонії у стильовому аспекті. Теоретично узагальнююча частина курсу базується на вивченні музично-стилістичних закономірностей гармонії перш за все музики XVII – XIX ст. («золотого віку» гармонії), що підготували її подальший розвиток, зумовили основні новації в гармонії музики XX століття. У зв'язку з цим особливого значення набуває розуміння процесу історико-стильової еволюції гармонії, поглиблене усвідомлення найважливіших явищ та закономірностей гармонії як компоненту цілісної стильової системи.

Метою курсу є розуміння ролі гармонії як одного з найважливіших засобів виразності і музичної логіки в її зв'язку з іншими компонентами музичної мови в творах різних стилів.

Завдання курсу:

- усвідомлення фундаментальних проблем гармонії;
- узагальнення з сучасних позицій раніше сформованих теоретичних концепцій;
- узагальнення найістотніших законів гармонії, що діють як загальна феноменальна база, незалежно від часових, національних та індивідуально-особистісних факторів;
- вивчення найважливіших категорій гармонії, що визначають всі її параметри: вертикаль (фонічну сторону), горизонталь – ладовий аспект, фактор логіки руху в загальному музичному процесі, голосоведіння та ін.;
- усвідомлення основних етапів еволюції гармонічного мислення;
- оволодіння засобами і закономірностями гармонії в музичному цілому на рівні стилю епохи, національної композиторської школи, індивідуального авторського стилю;
- опанування навичками стильового аналізу гармонії в музичних творах;
- розвиток здібностей творчого оволодіння закономірностями і засобами гармонії за конкретними жанрово-стильовими зразками;
- усвідомлення образно-семантичної ролі гармонії у взаємодії з усіма іншими елементами музичної мови.

Предметом курсу «Гармонія» є вивчення закономірностей гармонічного мислення в музиці через систему категорій гармонії, розкриття основних стильових закономірностей гармонії та її ролі як одного з найважливіших чинників музично-образної виразності та формоутворення в художньому творі у зв'язку з іншими складовими системи художнього стилю.

Об'єктом навчальної дисципліни є загально-логічні закономірності гармонічного мислення та його еволюція, що відображає спрямованість історико-стильового процесу в цілому.

Вихідні навчальні компетенції (з інших курсів), необхідні для успішного засвоєння студентами навчального змісту дисципліни: аналогії з іншими видами мистецтва, звернення до естетико-філософських уявлень епохи, володіння початковою теоретичною базою науки про гармонію, знання курсів поліфонії, аналізу, сольфеджіо, історії музики, історії стилів в літературі та мистецтві тощо.

Основні поняття: гармонія, організація музичної тканини, склад, фактура, голосоведіння, фонізм, фонічні функції, лад, функція, структура, типи ладових систем, модальність, тональність, діатоніка, хроматика, альтерація, поліявища в гармонії, поліфункціональність, політональність, органний пункт, мажоро-мінорні системи, ладові модуляції, класифікація тональних модуляцій, енгармонізм, стильові закономірності барокової гармонії, класична гармонічна система, романтичні риси гармонії, модальна система в музиці XX ст., поліладовість, додекафонія, серійність, серіалізм, сонорика, мікрохроматика, техніки композиції в музиці XX – поч. XXI ст.

Методика викладання. Навчальний курс гармонії повинен поєднувати теорію і практику викладання предмету. Специфіка теоретичної частини курсу полягає у формуванні уявлень про стильову еволюцію гармонії, нерозривно пов'язану з історичним розвитком музичного мислення та музичної мови. Зважаючи на важливість для музиканта-фахівця розуміння закономірностей як епохального, так і індивідуально-авторського стилів, в даному курсі явища гармонії Нового часу розглядаються під кутом зору найбільш загальних тенденцій (стиль епохи, національної композиторської школи, творчого напрямку), враховуючи певною мірою індивідуальні особливості авторського стилю. Щодо гармонії Новітнього часу, то в даному курсі розглядаються нові техніки гармонічного письма, які закріпилися в музичній творчості XX ст. – поч. XXI ст.

При вивченні теоретичної частини курсу на індивідуальних заняттях практикуються письмові роботи, гра на фортепіано, та аналіз музичних творів. У формі письмових робіт планується виконання композиційно-технічних вправ: гармонізація даного голосу (верхнього, середніх, або баса) в різних фактурах від академічного чотириголосся до вільних фактур, написання гармонічного акомпанементу для пропонованої мелодії, створення власних композицій з застосуванням матеріалу різних тем даного курсу.

Для контролю теоретичних знань, і як спеціальна учбова форма передбачається виконання письмових аналітичних робіт. Перша їх форма має вигляд схематизованих записів (позначень вільної форми цифрами або літерами) поза врахування фактури, ритміки, та ін. Друга виконується у вигляді курсової роботи у 4-му семестрі, тему якої звичайно пропонує викладач. Завданням курсової роботи є демонстрація володіння методикою гармонічного аналізу музичних творів на музичному матеріалі широкого стильового діапазону, а також розвиток у студентів самостійного музично-теоретичного мислення, вільного володіння науковою мовою, що необхідна для викладу власних спостережень над гармонічними процесами у музичному творі.

Консультації і контроль за виконанням курсової роботи відбуваються на індивідуальних заняттях з педагогом. Після закінчення роботи відбувається захист курсових робіт перед комісією. Структурно така робота виконується як невелике аналітико-наукове дослідження з визначенням теми, наукової проблеми, аспекту й предмету дослідження з аналізом літератури і стану вивчення обраної проблеми в існуючій музикознавчій літературі.

Протягом курсу для контролю засвоєння теоретичних знань після викладу найбільш складних тем плануються семінарські заняття, форма яких обирається викладачем.

Практична частина історико-стильової частини курсу орієнтована на засвоєння навчального матеріалу, формування вмінь і навичок творчого оволодіння стилістикою гармонії на основі аналізу художніх творів різної стильової спрямованості. Вона включає весь комплекс технологічних й творчих завдань: гармонізацію заданого голосу, створення музичної побудови за конкретним жанрово-стилістичним зразком, вправи на фортепіано (побудова акордів, гра секвенцій, акордових послідовностей, різні способи тональних переходів, імпровізація в конкретних жанрово-стильових умовах тощо).

Аналітичний розділ курсу має тісно пов'язувати теоретичну і практичну частини, спрямовані на усвідомлення стильових норм і закономірностей гармонії та їхнє втілення в музичній практиці. Основною метою аналізу є розкриття ролі гармонії як засобу виразності та чинника формоутворення в комплексі з іншими елементами музичної мови як елементами конкретної історико-стильової системи.

Базою для виявлення загальних стильових норм і особливостей стилістики гармонії виступають твори композиторів різних епох, національних шкіл, творчих напрямків. Вибір художнього матеріалу обмежується найбільш усталеними явищами, які вже закріпилися в художній практиці.

Необхідне технічне забезпечення: комп'ютер, звукопідсилююча апаратура.

У результаті вивчення курсу «Гармонія» студенти повинні знати:

- базові категорії і поняття курсу;
- основні етапи становлення і розвитку гармонічного мислення;
- історично усталені принципи звуковисотної організації музики XVII – поч. XXI ст.;
- стильові закономірності гармонії різних епох;
- особливості стилістики гармонії найбільш видатних композиторів XVII – XX ст.
- методи, напрацьовані вченими з аналізу гармонії музичних творів різних історичних періодів.

У результаті вивчення курсу «Гармонія» студенти повинні вміти:

- виявляти стильові риси гармонії в музиці конкретного художнього твору (на рівні епохи, композиторської школи, авторського стилю);
- визначати роль гармонії в музичному творі як чинника музичної логіки та одного з найважливіших засобів формування музичного змісту;
- створювати музичні побудови за заданими жанрово-стильовими моделями;
- гармонізувати мелодію, цифрований бас, враховуючи стилістично визначені фактурні параметри;
- робити гармонізацію народної пісні на основі ладового, гармонічного, фактурного варіювання за зазначеними жанрово-стильовими умовами;
- грати на фортепіано кадансові звороти, секвенції, модуляції за художніми зразками тощо;
- критично оцінювати історичні та художні явища, наукові концепції;
- застосовувати існуючі засоби та підходи до вивчення звуковисотної організації музичного твору як цілісності, вибудованої поступовим рухом розгортання гармонічних процесів в музичній формі;

самостійно аналізувати текст музичного твору, виявляти принципи гармонічного устрою його тканини.

Структура. Навчальна дисципліна складається з чотирьох модулів (1. «Лад-фонічні аспекти гармонії»; 2. «Гармонія в музиці XVII–XIX ст.»; 3. «Гармонія в музиці XX–початку XXI ст.»; 4. «Методика написання курсової роботи») та 7 змістових модулів (1. «Фонізм в гармонії»; 2. «Лад як фактор музичного мислення»; 3. «Модуляції»; 4. «Гармонія в музиці XVII – першої половини XVIII ст.»; 5. «Гармонія в музиці другої половини XVIII – XIX ст.»; 6. «Тональна система XX – початку XXI ст.»; 7. «Техніки композиції в музиці XX – початку XXI ст.»).

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку та іспиту.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

МОДУЛЬ I. ЛАДО-ФОНІЧНІ АСПЕКТИ ГАРМОНІЇ

Змістовий модуль 1. Фонізм в гармонії.

Тема 1. Поняття гармонії. Роль гармонії в музичному цілому

Тема 2. Організація музичної тканини. Склад і фактура. Голосоведіння.

Тема 3. Фонізм у гармонії: явища, поняття, термінологія.

Змістовий модуль 2. Лад як фактор музичного мислення

Тема 4. Лад як фактор музичного мислення у звуковисотному середовищі. Структурна і функціональна сторони ладу. Класифікація ладових систем.

Тема 5. Діатоніка і хроматика як категорії музичного мислення в гармонії.

Тема 6. Внутрішньоладова хроматика – альтерація.

Тема 7. Поліявища в гармонії. Мажоро-мінорні системи. Поліфункціональність. Органний пункт. Політональність. Ладові модуляції.

Змістовий модуль 3. Модуляції.

Тема 8. Загальна теорія тональних модуляцій. Класифікація. Тональна структура музичного цілого. Модуляції поступові, прискорені, раптові (без енгармонізму)

Тема 9. Енгармонізм і енгармонічні раптові модуляції. Роль альтерованої акордики.

Тема 10. Гармонія у музичному цілому. Логіка гармонічного розвитку.

МОДУЛЬ 2. Гармонія в музиці XVII – XIX ст.

Змістовий модуль 1. Гармонія в музиці XVII - першої половини XVIII ст.

Тема 1. Історичний розвиток гармонії. Звуковисотна система музики XVII ст. (епоха Бароко).

Тема 2. Гармонія в музиці 1-ої половини XVIII ст. Гармонія Й.С. Баха.

Змістовий модуль 2. Гармонія в музиці другої половини XVIII – XIX ст.

Тема 3. Мажоро-мінорна система в музиці 2-ї половини XVIII – поч. XIX ст. Гармонія Бетховена.

Тема 4. Гармонія в XIX ст. (Романтизм. Національні композиторські школи 2-ї половини XIX ст.).

МОДУЛЬ 3. Гармонія в музиці XX – початку XXI ст.

Змістовий модуль 3. Тональна система XX – початку XXI ст.

Тема 5. Гармонічні стилі межі XIX – XX ст.

Тема 6. Організація багатоголосся в музиці XX – початку XXI ст. Акордика. Тональна система.

Змістовий модуль 4. Техніки композиції в музиці XX – поч. XXI ст.

Тема 7. Модальна система XX – поч. XXI ст. Поліявища в музиці XX ст.

Тема 8. 12-тонова система (серійність, серіалізм). Сонорика. Мікрохроматика.

МОДУЛЬ 4. Методика написання курсової роботи

Тема 1. Вибір теми.

Тема 2. Складання плану.

Тема 3. Підбір літератури та її опрацювання.

Тема 4. Написання тексту й оформлення курсової роботи.

Тема 5. Рецензування курсової роботи.

Тема 6. Підготовка до захисту.

Тема 7. Захист курсової роботи.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські, індивідуальні заняття, практикум, диспут.

Лекційний матеріал висвітлює основні етапи стильової еволюції гармонії у нерозривному зв'язку з історичним розвитком музичного мислення та музичної мови. На семінарських заняттях розглядаються індивідуальні особливості композиторських стилів у контексті загальних стильових тенденцій епохи, національної композиторської школи, творчого напрямку. На індивідуальних заняттях практикуються письмові роботи з гармонії, гра на фортепіано гармонічних побудов, аналіз музичних творів, творчі завдання,

відбуваються консультації з викладачем у процесі написання курсової роботи за темою з курсу гармонії.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Лекційні, семінарські та індивідуальні заняття проводяться в змішаній формі (аудиторно та на платформі Zoom). Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Загальна організація оволодіння модульною програмою та оцінювання навчальної діяльності студентів (теоретичний курс, 2-й семестр)

Діяльність викладача	Діяльність студента	Кількість балів	Термін
• Лекції; • Консультації до курсу чи окремих тем; • Проведення семінарських занять; • Підготовка навчально-методичних матеріалів; • Проведення тематичних та модульних форм контролю, перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу; • Поточний контроль.	• Відвідування лекційних та індивідуальних занять. • Участь у семінарських заняттях (вивчення теоретичного матеріалу теми; виконання вправ, добір дидактичного матеріалу, обговорення проблемних питань, тестування, написання практичних робіт тощо); • Самостійна робота студента (вивчення окремих тем або питань, що винесені на самостійне опрацювання, підготовка до семінарських занять тощо); • Написання модульної контрольної роботи; • Поточний контроль.	0-100	Відповідно до розкладу занять та терміну, встановленого викладачем.

Поточний контроль ведуть на індивідуальних заняттях викладачі, до яких студенти записані по лінії щорічного їх педагогічного навантаження у формах бесід, побіжних опитувань у процесі аналітичних дій. Поточний контроль полягає у підведенні підсумків виконання усіх завдань, що виконувалися протягом семестру, усуненням прогалин у засвоєнні окремих питань курсу та вирішенням питання про готовність кожного студента до заліку або іспиту.

Загальна організація оволодіння модульною програмою та оцінювання навчальної діяльності студентів (історико-стильовий курс, 3-4-й семестри)

Діяльність викладача	Діяльність студента	Кількість балів	Термін
• Проведення: лекцій, • консультацій до курсу чи окремих тем; • Проведення семінарських занять; • Підготовка навчально-методичних матеріалів; • Проведення тематичних та модульних форм контролю, перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу; • Підсумковий контроль (залік, іспит).	• Відвідування лекційних та індивідуальних занять. • Участь у семінарських заняттях (вивчення теоретичного матеріалу теми; виконання вправ, добір дидактичного матеріалу, обговорення проблемних питань, тестування, написання практичних робіт, тощо); • Самостійна робота студента (вивчення окремих тем або питань, що винесені на самостійне опрацювання, підготовка до семінарських занять тощо); • Написання курсової роботи.	0–100	Відповідно до розкладу занять та терміну, встановленого викладачем.
Загальна кількість балів (максимальна) – 100 Підсумковий контроль – іспит			

Поточний контроль полягає у підведенні підсумків виконання усіх практичних завдань, що виконувалися протягом семестру, усуненням прогалин у засвоєнні окремих питань курсу та вирішенням питання про готовність кожного студента до заліку або іспиту. Підсумкове оцінювання результатів навчальної діяльності студентів проводиться у формі диференційованого заліку у 3 семестрі та у 4 семестрі на іспиті за стобальною шкалою.

Залікові вимоги

У кінці 2-го семестру проходження курсу (3-й семестр навчання) планується залік, на якому студенти пишуть задачу, виконують різні вправи на ф-но (секвенції, модулювання, тощо) й аналізують гармонію певного музичного твору, чи уривку. Саме останнє й є підставою для

попередньо, ще до екзамену перевірконого контакту з матеріалом теоретичного курсу, що на той момент вже закінчився за півроку до того.

Екзаменаційні вимоги

На екзамені матеріал теоретичної частини курсу конкретно фігурує в екзаменаційному білеті як одне з його питань поруч з питанням з історичної частини та завданням для аналізу засобів гармонії в музичному творі. Останнє також пов'язується з матеріалом теоретичної частини як методологічної й методичної основ професійного розгляду техніки гармонічної мови в художній концепції композитора пропонованого твору. Допуск до екзамену дається студенту за умови виконання та захисту курсової роботи.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь в обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Участь у практикумах	10
3.	Відвідування занять	10
4.	Виконання поточних практичних завдань	10
5.	Захист курсової роботи	25
6.	Залік/іспит	25
	Всього	100

Критерії оцінювання

Оцінки **“відмінно” А (90–100)** заслуговує робота студента, який:

- у повному обсязі опанував теоретичний матеріал, виявив глибокі системні знання, розуміння історичних процесів еволюції гармонії;
- продемонстрував уміння оперувати загальноприйнятими науковими поняттями і термінами, аналізувати музичні твори (різних жанрів, різних історичних на національних стилів) з точки зору їх розуміння як художньої цілісності, виявив сформовані навички визначення гармонічних явищ у контексті композиційних, драматургічних, жанрово-стильових особливостей музичного твору;
- виявив сформовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо-тональних та гармонічних процесів;
- виконав курсову роботу грамотно, літературною мовою, оформив роботу відповідно до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін; послідовно, повно і логічно викладає матеріал; на захисті продемонстрував глибокі знання з теми дослідження, упевнено відповів на запитання.

Оцінки **“добре” В (82–89)** заслуговує робота студента, який:

- у повному обсязі опанував теоретичний матеріал, виявив уміння аналізувати музичні твори (різних жанрів, різних історичних на національних стилів) з точки зору їх звуковисотної організації;
- виявив сформовані навички визначення природи гармонічних процесів у поєднанні з особливостями композиційних, драматургічних, жанрово-стильових

рис музичного твору, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури;

- теоретичні твердження загалом правильно ілюструє музичними прикладами, доповнює власними спостереженнями, однак відчуває труднощі щодо їх обґрунтування;
- виконав курсову роботу грамотно, літературною мовою, але припустився нечисленних неточностей в аналізі музичного матеріалу, граматичних та стилістичних помилок; оформив роботу відповідно до вимог і подав її до захисту у визначений кафедрою термін; на захисті демонструє добрі знання з теми дослідження, загалом правильно відповідає на запитання.

Оцінки “добре” С (74–81) заслуговує робота студента, який:

- достатньою мірою опанував теоретичний матеріал, виявив уміння аналізувати гармонію музичних творів (різних жанрів, різних історичних та національних стилів) з точки зору їх розуміння як художньої цілісності;
- виявив сформовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо-тональних та гармонічних процесів, виявив достатнє уміння аналізувати й визначати природу гармонічних явищ, але обмежену зорієнтованість в історичних особливостях різних типів звуковисотної організації;
- виявив сформовані навички визначення гармонічних особливостей музичного твору; але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури; розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує;
- виконав курсову роботу грамотно, літературною мовою, але припустився нечисленних неточностей в аналізі музичного матеріалу, граматичних та стилістичних помилок; загалом правильно виконав завдання; оформив роботу відповідно до вимог, але подав її до захисту не у визначений кафедрою термін; не припускається грубих помилок у викладенні матеріалу; на захисті демонструє добрі знання з теми дослідження, але відповіді на запитання не чіткі.

Оцінки “задовільно” D (64–73) заслуговує робота студента, який:

- у цілому опанував теоретичний матеріал, виявив достатнє уміння аналізувати гармонію музичних творів, але обмежену зорієнтованість в особливостях різних етапів розвитку гармонічного мислення;
- виявив здібність сприймання та усвідомлення висотних та ладових співвідношень звуків, особливостей фактурного та гармонічного руху, тонального розвитку, виявив сформовані навички визначення звуковисотної організації музичного твору, однак допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу;
- виявив недосконало сформовані уміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо-тональних та гармонічних процесів;
- розуміє значення музикознавчих термінів, але припускається помилок у їх вживанні; не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами, а у процесі вирішення практичних завдань не повною мірою використовує теоретичні знання;
- у курсовій роботі не може сформулювати пропозиції і рекомендації з теми дослідження або обґрунтувати їх; припускається численних неточностей в аналізі музичного матеріалу, граматичних та стилістичних помилок; вирішує завдання фрагментарно; припускається помилок в оформленні роботи та її науково-довідкового апарату; викладаючи матеріал, не завжди дотримується вимог повноти, системності, логічності; на захисті демонструє задовільні знання з теми дослідження, але не може впевнено й чітко відповісти на запитання.

Оцінки **“задовільно” Е (60–63)** заслуговує робота студента, який:

- досить посередньо опанував теоретичний матеріал, виявив необхідне вміння аналізувати гармонію музичних творів, але обмежену зорієнтованість в контексті еволюційних процесів та різних етапів розвитку гармонічного мислення;
- виявив недосконало сформовані вміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо тональних та гармонічних процесів, виявив сформовані навички визначення природи гармонічних процесів музичного твору, однак допускає порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу;
- слабо володіє сучасною науковою термінологією; не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами;
- у курсовій роботі не може сформулювати пропозиції і рекомендації з теми дослідження або обґрунтувати їх; припускається численних помилок в аналізі музичного матеріалу; вирішує завдання фрагментарно; припускається помилок в оформленні роботи та її науково-довідкового апарату; викладаючи матеріал, не завжди дотримується вимог повноти, системності, логічності; на захисті демонструє задовільні знання з теми дослідження, не може впевнено й чітко відповісти на запитання.

Оцінки **“незадовільно” FХ (35–59)** заслуговує робота студента, який:

- демонструє незадовільний рівень знань з аналізу гармонічних явищ та процесів, недостатнє усвідомлення їхньої логіки;
- не виявив здібність сприймання та усвідомлення висотних та ладових співвідношень звуків, особливостей фактурного та гармонічного руху, тонального розвитку; не показав сформовані вміння сприймання та усвідомлення гармонічних засобів ладо тональних та гармонічних процесів;
- у курсовій роботі продемонстрував відсутність уявлення про музичний твір як художню цілісність, що є втіленням художнього змісту засобами гармонічного мислення; це є свідченням фрагментарності музично-теоретичних знань і відсутності відповідних умінь; на захисті відповідь студента була неповною і містила значну кількість помилок.

Оцінки **“незадовільно” F (1–34)** заслуговує робота студента, який:

- продемонстрував суттєву обмеженість теоретичних знань, відсутність аналітичних практичних навичок і відповідних умінь;
- відповідь студента містила велику кількість помилок.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

ПОЗААУДИТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни відвідування студентами занять провідних педагогів, які викладають курси «Сольфеджіо», «Теорія музики», «Гармонія».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Александрова Л. Про структурний принцип музичної мови Б. Бартока // Сучасна музика. Вип.1. К. : Муз. Україна. 1973. С. 285 – 333.

2. Бондаренко Т. Деякі композиційні особливості обробок народних пісень для голосу і фортепіано Б.М. Лятошинського // Українське музикознавство. Вип.4. К., «Музична Україна», 1969. С. 13 – 31.
3. Бондаренко Т.. Концерт для фортепіано з оркестром Л.М. Ревуцького (питання інтонаційної єдності мелодії і гармонії) / Сучасна музика. Вип. 1. К., «Музична Україна». 1973. С. 176 – 199.
4. Горюхіна Н. Стиль музики Й.С. Баха // Й.С. Бах і сучасність. К. : Муз. Україна, 1985. С. 19 – 32.
5. Горюхіна Н.О. «Малі та великі цикли з «Das Wohltemperierte Klavier» // Нариси з музичного стилю і форми. К. : Муз. Україна. 1985. С. 55 -80.
6. Гойхман Л.Н. Про деякі особливості гармонічного мислення у творах сучасних українських композиторів (на матеріалі музики 60 – 80-х років). Музичне мистецтво і культура. Music art and culture. Одеса, 2000. С, 123 – 129.
7. Грисенко Л. Роль гармонії у розгортанні форми творів Б.Н. Лятошинського // Б. М. Лятошинський. К.: Муз. Україна. 1987. С. 161 – 168.
8. Грисенко Л. М. Основні риси гармонії у творах Б.Н. Лятошинського. Автореф. канд. дис. К., 1969.
9. Губанов Я. Кластер як компонент сучасного музичного мислення (на прикладі української музики 70 – 80-х років) // Київське музикознавство. Вип. 24. К. 1989. С.118 – 125.
10. Дзюпина Є. Деякі принципи втілення карпатського фольклору в струнних ансамблях Лесі Дичко, М. Скорика, Є. Станковича // Українське музикознавство. Вип.17. К. : Муз. Україна. 1982. С. 82 – 91.
11. Жаркова Валерія. Прогулянки у музичному світі мире Моріса Равеля (у пошуках смислу послання Майстра). К., 2009.
12. Кияновська Любов. Мирослав Скорик: Людина і Митець. – Львів, 2008.
13. Клокун О. Типологія структур гармонічної мови в «Drei Lieder» К. Штокгаузена // Дослідження. Досвід. Спогади. Вип.8. К., 2009.
14. Козаренко О. Феномен української національної музичної мови. – Львів, 2000.
15. Котляревський І. Діатоніка і хроматика як категорії музичного мислення. К., 1971.
16. Кравцов Т. Гармонія в системі інтонаційних зв'язків. К., Музична Україна, 1984.
17. Кроткевич Ю.В. Основні принципи ладогармонічного розвитку у творах Л.М. Ревуцького. Автореф. канд. дис. К., 1975.
18. Кршенек Ернст. Лекції з дванадцятитонового контрапункту (пер. з німецької та передмова Л. Грабовського) // Українське музикознавство. Вип. 4. К. : Муз. Україна. 1969. С. 247 – 298.
19. Кузьмук О. Досвід аналізу атонально серійної гармонії (на прикладі Прелюдії з сюїти ор. 25 А. Шенберга) // Дослідження. Досвід. Спогади. Вип. 7. К., 2007. С.75 – 84.
20. Лекції з теорії гармонії // Бондаренко Т. О., Котляревський І. А., Пясковський І. Б., Самохвалов В. Я., Чижик І. О.: навчальний посібник для вищих мистецьких навчальних закладів. Житомир: видавець О. О. Євенок, 2018.
21. Мокрієва Г. Про деякі риси гармонії Равеля // Галина Мокрієва. Статті, листи, спогади. К. : Дух і Літера, 2013.
22. Нівельт О. А. Особливості взаємодії модальних та тональних принципів висотної організації в творчості М.В. Лисенка //Українське музикознавство. Вип.27 (до 150-річчя від дня народження М. В. Лисенка) /Українське музикознавство. Вип.27. К., 1992. С. 185 – 192.
23. Орфєєв С. Одновисотні тризвуки і тональності. К. : Муз. Україна. 1969.

24. Полибіна-Малишкіна І. Нові музично-теоретичні ідеї та композиторська творчість М. Вериківського та М. Скорика // Українське музикознавство. Вип.26. К.: Муз. Україна. 1991. С. 198 – 215.
25. Пясковський І. Взаємодія модальних і тонально-функціональних принципів у музичному мисленні Й.С. Баха // Й.С. Бах і сучасність. К.: Муз. Україна. 1985. С. 100 – 108.
26. Пясковський І. М. Скорик та А. Шенберг / Мирослав Скорик. Науковий вісник. Вип.10. К., 2000. С. 35 – 40.
27. Пясковський І. Пояснювальна записка до курсу «Сучасна музика» // Дослідження. Досвід. Спогади. Вип.4 К.. 2003.
28. Пясковський І. Гармонія в музиці романтиків. // Дослідження. Досвід. Спогади. Вип.5. К., 2005. С.22 – 42.
29. Пясковський І. Гармонія в музиці бароко та класицизму (матеріал до курсу гармонії) / Дослідження. Досвід. Спогади. Вип.8. КССМШ ім. Лисенка. К., 2009. С. 67 – 81.
30. Самохвалов В.Я. До питання вивчення поліявищ в гармонії (проблеми класифікації акордики). Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського, вип.36, книга 1 - Українська та світова музична культура: Сучасний погляд. К., 2005. С. 58 - 66.
31. Самохвалов В. Я. Про фактор внутрішньофонічної централізації співзвуч. Наукові записки. Тернопіль Київ, 2005. С. 31 - 37.
32. Самохвалов В. Про імпресіоністські тенденції в музиці Лятошинського // Музичний світ Бориса Лятошинського. К., 1995. С. 14 – 18.
33. Самохвалов В. До питання про барвисто-кolorистичний фактор в гармонії Лятошинського // Б. М. Лятошинський. К.: Муз. Україна. 1987. С. 143 – 160.
34. Скорик М. Структура і виражальна природа акордики в музиці ХХ століття. К.: Муз. Україна. 1988.
35. Українське музикознавство (До 150-річчя від дня народження М.В. Лисенка). Вип.27. К., 1992.
36. Українське музикознавство (До 160-річчя від дня народження М.В. Лисенка). Вип.32. К., 2003.
37. Філатова Т. Про деякі особливості тонально-гармонічних структур в «Тихих піснях» В. Сильвестрова // Українське музикознавство. Вип.24 К., 1989. С.104 – 117.
38. Харнонкурт Ніколаус. Музика як мова звуків. Шлях до нового розуміння музики. Суми, 2002 (Від бароко до класицизму. С. 107 – 114).
39. Хіндемїт П. Техніка і стиль (пер. з англійської І. Ферт і С. Рухмана) /Українське музикознавство. Вип.7. К.: Муз. Україна. 1972. С. 260 – 280.
40. Чирик І. Типи звуковисотної організації в музиці Бартока // Київське музикознавство. Вип.15. К., 1980. С.118 – 130.
41. Чирик І. До питання про ладогармонічний процес у сучасній музиці. / Українське музикознавство. Вип.8. К.: Муз. Україна. 1977. С. 108 – 115.
42. Чирик І. О. Ранні форми гармонії // Українське музикознавство. Вип.29. Київ, 2000.
43. Шевчук О. Особливості відбиття фольклору в інструментальних творах М. Скорика // Українське музикознавство. Вип. 24. К.: Муз. Україна. 1989. С. 93 – 102.
44. Шопен Фредерик // Збірка статей. Науковий вісник Національної музичної академії України. Вип.9. Львів, 2000. С.191 – 579.
45. Якуб'як Ярема. Микола Лисенко і Станіслав Людкевич. – Львів, 2003.
46. Janacek K. Zaklady moderni harmonic. - Praha. 1965.
47. Kurth E. Romantische Harmonik und ihre Krise in Wagners „Tristan“ – Bern, 1923.
48. Lendvai E. Einführung in die Formen und Harmoniewelt Bartoks. // Bèla Bartók. Weg und Werk. Schriften und Briefe. – Budapest, 1956.

49. Messiaen O. Technique de mon Language musical, v. 1. – Paris: Leduc, 1944.